

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu došađenja u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i u subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalaze se u ulici Bazilije sv. Jakova. — Oglaši, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Ručkopi se ne vraćaju.

Razpis izbora za sabor u Zadru.

Izbori su napokon razpisani. Na vrat na nos imaju se prirediti izborne liste; da konca listopada izbori će biti obavljeni. Sve dake u preši. Zakonit rok predjašnjem zastupstvu iztekao je, kako je poznato, na 23. juna. Čekalo se je da prodru čitava dva mjeseca, svi se ton otezanju čudili, a naivnici misili su, da će vlast kroz to izlazi sa važnim rješenjem jezičnog pitanja, koje je, stoeći na nekim glasovima novina, imalo uzsljetiti po izmaku zadnjeg zasjedanja carevinskog vjeća. Sada o tom rješenju ne ima nijedne ni spomena.

Po svim našim i stranim novinama kolala je ovo zadnjih dana vijest, da će se sabor sastati u jeseni u svrhu, da uzme u pretres i prihvati neku zakonsku osnovu o preinaci postojec izbornog reda, koju da će osnovu vlasti prirediti i pred sabor iznjeti. Na tu vlast red je da se malto zaustavimo. Ista je bila očito nemeljita, u koliko se je izticalo kao da će biti na kratko zasjedanje sazvano staro zastupstvo, komu je zakoniti rok iztekao, ali bi moglo biti nešto istine u toj viesti u smislu, da će novoimenovano zastupstvo biti u jeseni sazvano u svrhu, da razpravlja o izbornoj reformi, koju će vlast iznjeti, te, ako ju sabor prihvati, da bi tad sabor bio razpušten i izbori provedeni na temelju novog izbornog reda. Tada bismo imali osim izbora hitno uređenih, novi izborni red hitno nametnut.

Nego u svoj toj hitnji novo narodno zastupstvo ne smije i neće zaboraviti, da se tako važan i zamaši zakon, kao što je izborna reforma ne može prihvati bez da se cela naša javnost uzmogne prije podpuno orientirati vru iste, i bez da ona izreče svoj sud. Odozgo nametnuta izborna reforma, koja nebi odgovarala napredku i duhu vremena, potrebama i u koliko je moguće željama pučanstva, nebi, bila nego krparija starog, iznenadog izbornog reda, o komu je narod davno izrekao svoj jednodušan sud. Takova izborna reforma nebi, nego povećala nezadovoljstvo u zemlji; smanjila bi ugled zastupstva pred narodom, ako ga ne bi sasvim uništila; oduzeila bi zastupstvu sav prestiž namjera vlasti.

U toj hitnji biranju i viečanju naša javnost i novoizabrano zastupstvo ne smiju zaboraviti važna narodna pitanja. Žalostno stanje u Hrvatskom sažetava, da sabor zauzme odlučno, stanovište prama njemu; a uporedi s tim pitanjem sjedinjenja mora da bude stavljeno ozbiljno na tapet. Što se tiče uređenja jezičnog pitanja kod državnih ureda u Dalmaciji, saborski zaključak, prihvaćen u zadnjem zasjedanju, sadržava „utilitatem“. Značilo bi pogaziti svaku doстоjarstvo i čast, kad bi zastupstvo dopustilo, da se to pitanje dalje zavlači, a nebi poduzelo skrajnje mjeru za njegovo povoljno rješenje.

Trgovački ugovor sa Srbijom.

Pokle je srbska skupština prihvatala trgovački ugovor sa Austro-Ugarskom, nastalo je pitanje, da li će taj ugovor biti od austrijske vlasti stavljen u krepstvu na temelju postojećeg tako zvanog ovlastbenog zakona, po komu vlast može da provizorno bez parlamenta aktivira trgovačke ugovore ali samo do konca tekuće godine, ili će vlast čekati da se sastane carevinsko vjeće, za da ovo konačno prihvati ugovor. Aktiviranju ugovora putem ovlastbenog zakona na l. rujna tek. god. odlučno se protive agrari, dočim industrijalni krugovi uporno rade, da to aktiviranje usmeli. U predmetu obdržalo se je ministarsko vjeće, koje rek bi da nije prihvatio kakve meritorne odluke. Nego izgleda, da je ministarsko vjeće opunovlastilo ministra predsjednika, da on po uvidjavitosti odluci.

Polaž zadnjih vjesti ima nade, da će ugovor ipak stupiti u krepstvu prvih rujna, jer su agrari popustili u uvjerenju, da bi carevinsko vjeće prihvatali ugovor, i da bi odgodom njegova aktiviranja nastali politički zapletaji.

Ne ima dvojbe, da su nove prilike, koje nastadoše usled uvedenja ustava u Turškoj, upli-

vale jako na austro-ugarske političke krugove, da uzrade, eda se ugovor sa Srbijom što prvo aktivira, jer bi se podpunim srednjem javnih odnosa u Turškoj poboljšala svakako trgovacke i prometne prilike Srbije, koja bi jašće našla put prodaje svojim proizvodim, i mogla bi lasno nabavljati sve industrijalne potrebitosti od raznih strana, čim bi mogla industrija Austro-Ugarske preprečiti nenaknadnih gubitaka.

Agrari tvrde, da je ugovor ubitac po interesu agrarnog živilja u Austriji. Izteči se, da se je izvoz krupnog blaga iz Austrije u Njemačku jako smanjio u godini 1907. Doje god. 1906, bilo izvezeno u Njemačku iz Austrije blaga u vrijednosti od 62 milijuna kruna, god. 1907, izvoz je spao na vrijednost od 43 milijuna, što znači gubitak od 19 milijuna kruna. Računa se pak, da blago, što će u zaključku stanju Srbija moći da uvaža, imalo bi vrijednost od kakovih 25 milijuna kruna. Potom bi cijene blaga znatno spale, i radi toga vodi se žestoka borba proti aktiviranju trgovackog ugovora sa strane agraraca. Na suprot zamisli industrijalnog krugova izjavljuju i nastoje da dokažu, da je bojanac agraraca neopravdavan; da smanjenje izvoza blaga u Njemačku zavisiti od prelaznih prilika cijena i nestase krme; da je uvoz zaklanjen blaga iz Srbije skopčan sa znatnim potičkočem i troškom, i da ne može, da biva djeluju na padanje cijena; da, kad ne bi bi prihvakan ugor, austrijska bi industrija izgubila prodaju svojih proizvoda u Srbiji za iznos od 40 milijuna kruna.

Kad se svaka pomjenjuje pretrše, mora se ipak doći do zaključka, da je optora proti trgovackom ugovoru sa Srbijom neopravdavana. I ako još nisu, poznate sve potencije tog ugovora, po onomu što se dosad znade, uvoz zaklanjen blaga saživa je zbilja sa velikim potičkočem; vlasti austro-ugarske imaju tu, kako se kaže, u vlasti austro-ugarske imaju tu, kako se kaže, u svojim rukama suko i nožice, jer one opredjelišnju, u koje se mjesto može da meso prenese; u ugovoru pak je određeno i koliko se blaga može uvesti svakog mjeseca. Bez obzira na potičkoč, koje je željenečka uprava u stanju da stvari, ne može, se kazati, da je slobodna trgovina i promet sa zaključkim blagom, što će se iz Srbije uvažati. Taj uvoz malo će djelovati na cijene blaga koje su i onako prilično visoke.

Vlada i zaštita našeg vina.

Novi zakon o vinu od 12. travnja 1907., koji sadržava odredbe proti patvaranju vina i uvađa ustanovu konobarskih nadzornika i t. d., stupio je u krepstvu na 1. prosinca 1907., ali još nije nigdje bio proveden. To dokazuje veliku lakomost i nemar državnih faktora, kojim se vele ne žuri, kad se radi o zaštiti glavnog proizvoda zanemarenih južnih pokrajina. Težko da bi se mogao naći sličan primjer u kojoj drugoj državi. Međutim, dok je u krepstvu zakon o zaštiti vinskog proizvoda, vlasti se putvara sve u šestnaest. U Trstu se prodava i izvajaju velike količine patvorenog vina ili tekućine, koja sa vinenom ne ima ništa zajednickog, već je smjesa svakakvih sastavnina. Vlasti ni da se maknu, da toj zlorabi stanu na kraj, da primjene jednom taj blaženi zakon. Domaće pravo vino leži još neprodano u konobama proizvajaju u Dalmaciji i Istri, gdje su mnogi i mnogi na čudu, što će sa vinenom od nastajne jemavte, kamo će ga smještiti!

Novom zakonom o zaštiti vina naš se je narod obradovao, mističi bjeđan, a imao je pravo da tako misli, da će se zbijala zakon odmah propasti, da će pošteni proizvajati prodati lasno svoje vino za primjerenu cijenu, da će se susbiti domaća i strana konkurenca, sa patvorenim i umjetnim vinenom. Nu eto, prošla je skoro godina bez da je igdje bio zakon proveden. Čemu vrede onda tti pusti zakon? Nehajstvo vlasti nanešena je tako ogromna šteta našim vinogradarima. Dalo se je vremena svim mogućim špekulantima, da nesmetano razapčaju kroz cijeli godinu proizvod svog loptovluka; i oni upotrebljuju u što većoj mjeri naklonost državnih čimbenika.

Pošteni naš vinogradar ne može da izdrži konkurenčiju s bezdušnim špekulantima sa pa-

tvorenim vinenom, i biva oštećen u dvojakom smjeru, najprije jer ne može da razapča svoje pravo vino uz cijenu, kojom bi mu se izplatio trud i trošak; a drugo, jer se prodajom patvorenog i po zdravje štetnog vina ubija pravom našem vinu onaj dobar glas, što ga je dosegle uživalo, i što je jedan od glavnih uvjeta, da se svaki proizvod uzmogne uspješno iztaknuti i promocijoni na svjetskim tržištima. Tim dakle, što je vlasta, uzprkos postojecem zakonu, ukratka dužnu zaštitu našem vinskiom proizvodu, nanesa nam je velika nenaknadna šteta ne samo u sadašnjosti, nego nam je i za budućnost zadan težak udarac.

Jos nam je svima u pameti, koliko se je živo vapiло iz svih vinorodnih krajeva ove pole Monarhije, da država uzme u zaštitu podjednak plod težkog truda vinogradara proti bezdušnim špekulantima, koji oko proizvodjanja vina nisu vidili truda, već lakomost, u pohlep u takom velikim dobitcima nežaćaju se, da varajući svjet, kidisaju na obstanak silnog broja ljudi, koji se bave skoro izključivo vinogradarstvom i na zdravje potrošača. Odazvavši se vapaju oštećenim vinogradara, vlasti čini izvide, pozivaju vještje ljude, udruženja, trgovacke komore, da izreku svoju mnenje i da stave prelogje, kako bi se na najprikladnijem način stalno na put svim zloporabama. Ankete, izvidi, osnove učinjeni su velikim aplobom i hitnjom, pa se mislimo, da će iz svega toga ipak nešto koristna izaci. Prikazana je u parlamentu, i svom hitnjom dorazpravljena je i prihvadena zakonska osnova, koja je pak bila sankcionirana na 12. travnja 1907., a imala je uči u krepst, kako smo gori iztakli, na 1. prosinca 1907.

Izbilj razni patvarci vina i špekulantni preplašiće se, i za čas ostavise nesretnu rabotu. Cijena našem vinu kroz drugo polugodište lanjske godine nije bila najloša; što je prodaje prilicno i poslike lanjske jemavte za neko vrijeme. Nego u određeno doba, to jest, prvin prosinca 1907. nije bio proveden zakon, kako je to moral biti; vlasta se na nju nije niti osvrnula, kao da i ne postoji; zavlačilo se je na dugo imenovanjem konobarskih nadzornika, koje je uszliđilo, kako je, svima poznato, tek otrog malo dana. To je bio kao svim mogućim patvaraćima, da mogu nastaviti svoj žalostan posao. Pošto im je nad glavom vazda visio Damaklesov mač, da nebi vlasta stala ozbiljno upotribiti postojeći zakon, tjerali su patvaranje još većom hitnjom i enerzijom. Naši vinogradari kroz ovu godinu ne nazade prodaje za svoje pravo vino, dočim špekulantni i patvaraci prodavaju i izvajaju velike količine takozvanog vina od njih priredjene i krste za „Adria“-vinom, dalmatinskim, istarskim i t. d.

Tomu, što zakon nije bio faktično proveden u prvo vrijeme, više nego li ičemu drugome, ima se pripisati kriza, koja je nastala u pogledu prodaje našeg vina osobito pak u Dalmaciji i Istri. Poslije se krize opozajaju se svud, kod nas i svakim će danom postati teže, čim vlasta bude sve to dalje odgadjala sa strogoj uporabom zakona.

Sad izgleda, da se je vlada napokon odlučila, da se brine za provođenje zakona o zaštiti vinskog proizvoda. Otrag dana bilo je imenovan u svemu devetnaest konobarskih nadzornika, koji se ovih dana vježbaju na nekom kursu u Klosterneuburgu. Devetnaest konobarskih nadzornika za sve zemlje zastupane na carevinu, toliko bi bilo ih jedva bilo dosta za Dalmaciju, Istru, Trst i Goricu. Za Dalmaciju je određen samo jedan nadzornik, dočim je stavljen u izgled imenovanju još jednog, ali dvaju. Svaki će priznati, da koraci od vlaste dosad učinjeni ne znače drugo, nego jednu polumjeru, koja će malo što koristiti. Uz najbolju volju i sposobnost, jedan čovjek ne može da ni površno obavi pregledanje svih konoba u cijeloj zemlji. Nego nije ni tu glavno težište pitanja. Treba da se zapriče patvaranje vina u većim središnjima, osobito u Trstu, u Beču i t. d., gdje se u vrh zakonu tijera patvaranje na vas mal. Tu je broj nadzornika sasvim nedostatan, pak je opravданa bojanac, da će svatko zakona pasti na ledja maloga trgovca i slabog posjednika, dočim će patvaraci na veliko tu strogost manje očutiti.

Nego, na stranu pesimistične slutnje; vlastu čekamo sad na djelu. Njegini organi vrlo dobro znaju, od kolike je nužde, da se zaštiti naš vinski proizvod. Strogost zakona ne smije se ograničiti na pojedine krajeve; nadzor pak mora da bude ondje stroži, gdje je veći promet i po tom teža kontrola. U strogoj občinitoj uporabi zakona naš vinogradar može očekivati poboljšanje postojećih nevoljnih prilika.

Reforma srednjih škola.

Ministar nastave izdao je ovih dana na redbu, po kojoj se počam od nastajne školske godine imaju ustanovljivati osmorazredne realne gimnazije, koje će postojati uz dosadanje realne gimnazije, a osim toga ima se počinjati sa ustrojstvom reformnih realnih gimnazija po novom nastavnom planu; té je dat nalog na sva pokrajinska školska višica, da podastru shodne prelogje, za da se postojeće gimnazije i realke eventualno preobrate u realne gimnazije.

Naredbi je pridodan i novi naukovni plan, što ga ovdje u kratko donosimo na upodruženje onoga što o stvari donosimo u zadnjem broju u članku: Za realnu gimnaziju u Šibeniku.

Vjeronauk će se predavati dva sata na sedmici u svih 8 razreda.

Naukovni jezik predavat će se u prvi i drugom razredu 4 sata; u trećem i četvrtom razredu 3 sata; u četiri druga razreda takoder 3 sata na sedmici. Srva je, da učenici podpuno poznaju jezik u pismu i govoru, književnost i pjesničku umjetnost.

Latinški jezik učit će se u četiri niža razreda i u petom razredu 6 sati na sedmici, a u šestom, sedmom i osmom razredu 5 sati. Srva je ove nauke, da učenici budu sposobni da čitaju ne sasvim težka latinska djela, da se upoznaju sa latinskom literaturom i da se u njima pobudi smisao za pravilnu stilističnu formu.

Francuzki jezik učit će se u četiri niža razreda i u petom razredu 6 sati na sedmici, a u zadnje tri godine 3 sata sedmично. Ima se četiri druga razreda 4 sata na sedmici, a u četvrtom razredu 3 sata; u četiri druga razreda takoder 3 sata na sedmici. Srva je, da učenici podpuno poznaju jezik u pismu i govoru, metoda nauka imati radje induktivnu; učitelj imao bi se, u koliko je to moguće, služiti s tim jezikom u občinju sa učenicima.

Povijest i zemljopis. Povijest učit će se u prva četiri razreda 2 sata sedmично, a u četiri viša razreda 3 sata. Srva je: poznavanje najvažnijih historičnih dogodjaja u njihovoj pragmatičnoj svezni i u njihovoj odvisnosti od prirodnih, kulturnih i gospodarstvenih prilika osobitim obzirom na povijesni razvitak Monarhije. Ostalo, osobito sve što se odnosi na vojne i ratovanja, ima se ograničiti na ono što je neophodno nužno. Zemljopis će se podučavati obično 2 sata na sedmici. Ima se nastojati da se postignu kod učenika poznavanje oblika i kretnje zemlje i sunca, površine zemaljske kruglje sa njezinim prirodnim svojstvima, naronim i državama osobitim obzirom na Evropu.

Matematika će se podučavati tri sata na sedmici, izm u osmom razredu, u komu će se podučavati 2 sata. Deskriptivna geometrija učit će se 2 sata na sedmici samo u petom i šestom razredu.

Prirodne znanosti učit će se 2 sata sedmично. Nauk obuhvaća što je glavnije u svetu životinja, bilja, ruda i kovina. Kemijska: Srva je, da se eksperimentalnim putem poluči razumevanje kemijskih procesa i njihovih pravila.

Fizika će se podučavati u trećem razredu 2 sata, u četvrtom 3, u sedmom takoder 3 a u osmom 4 sata sedmично. Srva je, da se postigne razumevanje pojava i zakona na polju fizike i astronomije.

Filolozična propedevutika podučavat će se samo u osmom razredu 2 sata na sedmici.

Prostoručno risanje i gimnastika. Gledе ovih predmeta vrijeđe osnove što i sada postoje kod realka.

Političke vesti.

Odjek Starčevićeva predloga u Pešti. "Budapesti Naplo" donosi predlog Mile Starčevića o osnutku hrvatskog narodnog vjeća. Te veli: Kao sva revolucionarna i odprona sredstva uzeće Hrvati i ovo uzorom magjarske rezistencije. I ovo je dostopan pandan rata magjarskih koalicijonih stranaka. Razlika je samo ta — između borbe Hrvata i borbe magjarske koalicije — što hrvatski sabor neće popustiti u borbi, dočim je magjarska poenta bila velika prevara naroda i polaganje oružja pred Bećom.

Prekret u politici. „Nar. obrana“ donosi: Uslijed objavljenih vesti, da će i Hrvati sudjelovati na interparlamentarnom kongresu u Berlinu, te da će u družtvu sa ostalim Slavenim održavati silničke okružnosti Magjara, sastali se u Pešti najvidljiviji magjarski političari u tu svrhu, da pronađu modus, po kojem bi se izmislili sva Hrvatina, te im prepuštiti slobodnu ruku u budućoj upravi Hrvatske. Prema takvom razpoloženju imali bi se već doskora nastaviti pregovori.

Grof Kulmer o položaju. „Neue Freie Presse“ objelodanija je intervju sa grofom Kulmerom. Kulmer je rekao da sadašnji režim nastoji uzpostaviti stari Khuenov sastav sabora htijuci Srbe sa Hrvatima i razprišti koaliciju. Već je u tu svrhu obećanjem patrijaršije privabio radikale, koji su sada grdinu nasamareni. U Austriji se moraju okaniti gesta „divide et impera“. Samo tada će biti monarhija atrakcijom za druge narodnosti izvan je.

Kongres slavenskih novinara. Ovaj će se kongres obdržavati već 8 rujna u Ljubljani. Doći će i ruski i bugarski zastupnici. Tu će se razpravljati o slavenskoj organizaciji turističkoj. Ivan Ivanović tajnik pri srbskom poslanstvu u Carigradu, postao je kongresnom odboru predlog, neka se uredi slavenska korespondentna agencija, a Rus Stahović, neka bi se izdavao centralni organ slavenske stampe, koji bi izlazio ruski, poljski, francuzski i hrvatski. Pojedini bi narodi slavenski plaćali za izdavanje 7 i pol do 25 po sto, najviše bi imalo plaćati Rusija.

Ustav za Bosnu i Hercegovinu. Konačno rješenje ovog pitanja odgodjeno je do budućeg ministarskog vjeća. Ministar Burian je pridobio većinu ministara za svoj predlog, da se Bosni dade takozvani piramidalni ustav, biva da se sada uvede občinska autonomija, a kašnje okružni zborovi sa vladinom kontrolom, — „Volksblatt“ piše da u Bosni i Hercegovini nije ustav potreban i svu galamu da dižu neki podukljeni listovi, dočim narod da ustava ne zahtjeva, nego da se zadovoljava piramidalnim razvojem. Prije nego se podiže ustav, mora se provesti izjednačenje medju vjeroizpovjestima i aneksija.

Nova stranka u Austriji. Javljaju iz Linca u Gornjoj Austriji, da će se tamo ustrojiti nova politička stranka pod imenom agrarne stranke. Ta će stranka biti na kršćansko-socijalnom temelju, što se već vidi iz proglaša, koji je izdano privremenim odborom. U proglašu se kaže, da nova stranka mora stajati na stanovištu pravog kršćanstva.

Nova revolta u Portugalu. Sva portugalska štampa označuje sadašnju situaciju veoma kritično. Proslili je dana osnovana i revolta. Kraljevski yacht svedjer je spravan, da odputuje s kraljevom obitelju.

Riedka hrvatska knjiga.

Ocenjuje O. Petar Kr. Bačić.

(2)

Najprije O. Grabovac uvadja „miladića“, gdje započinjima razna pitanja predočavati „starcu“ o dogadjajima svjetla, osobito promjena kralja, papa, i u kratkim potezima navadja se sve, što se je dogodilo u državama i u crkvi, tako sva do str. 331. Na stranu 332. ima pjesma o Dalmaciji, koju ču poslije navesti u cijelosti. Na str. 332. navadja O. Grabovac zemljopisno-povjesne ertice o Dalmaciji; ali netaća, jer mu onda nije bila poznata kritična povest, niti je imao pojma o zemljopisu uže i šire Hrvatske. Na str. 342. leipa je pjesma o Kotarima, koja je uprav leipa, rođoljubna i zanosna pjesničkim poletom, i koja počinje ovako:

„Evo činam malu uspomenu,

„Neka žive kao na kamenu.“

Od Kotara žestokih junaka,

Kadno Turčin do mrača alaka.

Krajem mora sve biše Uskok,

Sini zdrafo od sunca iztoka.

Majke civile, a divojke plaća,

Ture tira, da u more skaču“ itd.

Onda O. Grabovac navadja (str. 344.-352.)

Mladoturski pokret. Iz Carigrada javljaju, da je ruska, talijanska i francuska žandarmarija isto dobila dopust. Nadalje sejavlja, da su sve vesti o promjeni prijestola izmišljene. Povodom zadnjega požara u Stambulu nastala je među pučanstvom velika strava, jer masa smatra ovi nesreću kao kazan božju zbog promjena, koje su zadnjih dana nastale. Mladoturski komite i oblasti nastoje, da umire duhove, pomažući nastrandalima svadge i svakom zgodom, al je stanje i kraj toga vrlo ozbiljno.

Položaj u Perziji. O stanju u Tebrisu javljaju, da se je pokušaj Aia i Davleha, kako bi se sa revolucionarima mirnim putem nagodio, posve izjavio. Prednje su ēte Šahove vojske hametom potučene. Jednu su pukovnik ustaše u punom smislu rieči razoružali. Dobra Rahim-kana su sasvim opuštena.

Marekantski Sultan. Mulaj Hafid, pretendent na marokansko pjestolje proglašen je Sultanom. Abdul Hazis, dosadanji Sultan, pobjegao je.

Makedonsko oružništvo. Pogovara se, da je između Turske, Rusije i Francuzke došlo do posvemašnje sporazuma za reformu makedonskog oružništva. U političkim krugovima stalno se pogovara, da će biti opozvani oficiri Rusije i Francuzke, dočim će se masareglovanje povjeriti talijanskim i englezkim.

Bosanski Muslimi u Carigradu. U Carigradu je obnovila deputacija bosanskih Muslima, koja je probila ministru izvanskih posala Tevfik-paši svoje bojazni radi aneksije Bosne. Tevfik osigurava: je poslanstvo o lojalnosti Austrije i uverio ih je, da će se štovali prava muslima. Na koncu izjavio je, da im sada neće podižljivati nikakova savjeta, niti će diplomatski posredovati.

Pitanje Bosne u delegacijama. Dopisnik „Pest. Lloyd“ javlja iz Beča, da se delegacije podnijete, ne će sada prodlžiti kakova osnova za uvedenje ustavnih uredaba u Bosni i Hercegovini. Za to sada ne ima za ustavno uredjenje dosta jake struje. Istina je, da i same bosanske saborne komisije proširiti autonomiju, ali to ne će biti predmetom razprave u delegacijama, nego će se uraditi administrativnim putem.

Nova stranka u Bosni. U Tešnju se je ovih dana ustrojila „stranka naprednjačkih muslimana“. Skupštini je prisustvovao mnogobrojno naprednjačko-muslimansko pučanstvo. Nova će stranka izdavati u Sarajevu svoje posebno glasilo, koje će se zvati „Svijest“, a prvi će broj izići već početkom mjeseca rujna.

Rekonstrukcija srpskog kablmeta. Kako javljaju iz Beograda imenovani su mlađoradikalni savjeti ministrom gradjevinu, — Timotijević ministrom pravde, a Glavinić ministrom trgovine.

Austro-srbski trgov. ugovor. Srpski ministar izvanskih posala Milovanović, koji se sada nalazi u Marijanbadu, poči će što skorije u Beču, gdje će stupiti u dodir sa mjerodavnim krugovima radi provedbe trgovinskog ugovora između Austrije i Srbije. Nakon njegova povratka u Beograd slediti će mnoge znatne promjene u srpskom diplomatskom zbornu.

Zagrebački nadbiskup — kardinal. Javljava se, da će u prosincu papa imenovati desetorici novih kardinala, među njima i zagrebačkoga nadbiskupa Dra. Posličića.

Sa Sušakom. Iz Sušaka javljaju, da će politička oblast analirati izbor sušackog načelnika Ojatre Ružića. — Na sokolski stet na Sušak sprema se 500 dalmatinskih i 100 slovenačkih nastavštih.

Prof. Milčetić u nutračnoj Istri. Na predstavku jugoslavenske akademije podiže se vlasti profesor Milčetić i za narednu školsku godinu dopust. Profesor Milčetić odputovao je na duže vrijeme u nutračnu Istru, gdje će proučavati mnogobrojne starohrvatske kodekte, pa po svoj prilici i opet što nova otkriće.

Naše djaštvo u Istri. U subotu dne 22. t. m. obdržali se ustanovna skupština hrv. slov. akad. ferijalnog društva za Istru, a na koncu doživili smo ustanovljenje dvaju takvih društava. Na predlog g. Stojana Brajša se promjeu paragraf koji govori o svrhi društva, u smislu da će društvo raditi na katoličkom-demokratskom temelju, razvila se je živahnja razprava. Na koncu se je manjina za Brajšev predlog odalečila i odmah se konstituirala u akademiko-ferijalno društvo „Dobrila“, izabravši predsjednikom gosp.

junake od pojedinih krajeva Dalmacije, kao: od Kotara: Šorica, Smiljanović Iliju, Dimitrovicu, Miljkoviću, Matkoviću, Močvuru, Duratu; od Šibenika: Ivana Škandića, Mandušića, Omeljića, Giulia, Gavrana Zorića, Vida Omeljića; od Kaštela: hajduka Varniču; od Klisa: Šimuna Brnčića, serdara Šimuna Perkovića; od Omiša: Petra Kušića i Jurisu Lekića; od Makarske: Harambašu Kardumu i Deranju, i kneza Marka Sinovića iz Poljica. Ovaj Sinović je, veli O. Grabovac, najprije učenje od republike mletačke generalom hrvatskim konjanikom; od Drniša: Matiju Nakić i Irgu Radnić; od Zadvarja i sive Radobolje;

serdara Barbu Kosora; od Sinja: Don Ivana Grčića, Božu Vučkovića, vojvodu Čuljica; od Vrgorca; serdara Radu (— umro doma, — s' ovog svita on s' omaze — do sti glave ne domače); od Opuzena: Vulu Nonkovića. Onda O. Grabovac na str. 352. pjesmu: „O! naravi i čudi hrvatske“.

Ovdje on str. 332. ima pjesma o Dalmaciji, koju ču poslije navesti u cijelosti. Na str. 332. navadja O. Grabovac zemljopisno-povjesne ertice o Dalmaciji; ali netaća, jer mu onda nije bila poznata kritična povest, niti je imao pojma o zemljopisu uže i šire Hrvatske. Na str. 342. leipa je pjesma o Kotarima, koja je uprav leipa, rođoljubna i zanosna pjesničkim poletom, i koja počinje ovako:

„Evo činam malu uspomenu,

„Neka žive kao na kamenu.“

Od Kotara žestokih junaka,

Kadno Turčin do mrača alaka.

Krajem mora sve biše Uskok,

Sini zdrafo od sunca iztoka.

Majke civile, a divojke plaća,

Ture tira, da u more skaču“ itd.

Onda O. Grabovac navadja (str. 344.-352.)

Stojana Brajšu, Većina se pako konstituirala u akademiko-ferijalno društvo „Istra“ izabravši predsjednikom g. Slokovlja.

Izborni sastanak u Puli. U nedjelju jutro obdržavao se je u Puli prvi izborni sastanak za predstojeće zem. izbore. Zastup. dr. Matko Laginja tumaćio je narodu kako je došlo do novog izbornog zakona. Tumačio je kako će sada morati i našem narodu skinuti tračak pravice a biti će toga i više kasnije. Za sada postignuo se koliko se moglo, na narodu je, da se pošteno ponese kod dođujućih izbora te pošalje barem 19 zastupnika u zem. sabor. — G. Stihović rastumačio je izborne rezlove. Po tom se je ova skupština mirno razšla.

Hrvatski školski slet župe Zrinjsko-Frankopanske na Sušaku. Pripreme za slet su u podnjiču pripremljene. Sušački Sokol organizovao je razne odbore, povlažio za stanove i aprovizaciju. Gostovi se javljaju iz svih strane Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Istre, Bosne i Hercegovine. Češki sokolski Savez poslat će člana uprave R. Bileka, a poljski Savez Šalje člana uprave R. Bileka, a poljski Savez Šalje člana uprave Valeka. Iz Dalmacije spremaju poseban parobrod. Predsjedništvo Hrvatskog Sokolskog Saveza obratilo se je na ravnateljstvo ug. državnih željeznica za popust do stanice Bakar, gdje će Sokoli izći i pješice krenuti na Sušak. Čim stigne dozvolu, javiti će se odratio sušački Sokol za popust na parobrodima Ug-hrvat. parobardskog društva.

Hrvatski školski brod. Novi školski brod „Vila Velebit“ svečano je porinut u Kielu. Ravatelj bakarske nautičke škole u pratnji dvojice profesora, kapetana i mormara, odputovao je u Kiel, da primi novi školski parobrod, koji će prispjeti amo prvog rujna.

Infama osveta Vukovaru radi izbora. U Vukovaru početkom naredne školske godine imao bi se otvoriti sedmi razred realne gimnazije. Rauchova je vlasti dotičnu molbu vukovarskog trgovinskog zastupstva odbrila, jer da sada neuma sabora koji bi glasovalo za nužno pokriće, a k tome da ne sadašnja zavodska uprava ne pruža dovoljno garantije, da će se polučiti svrha, kojom je zavod namijenjen. Ovo je učinila vlasta da se osveti Vukovaru radi izbora, a nabacila se u vrednost na cilj učiteljskog zbor, jer su u istomglasno protiv Mišiću a za kandidatu koalicije. Trgovinsko zastupstvo zaključilo je, da se odpis vlasti primi na znanje, izrazilo je priznanje učiteljskog zboru, a medju gradjanstvom na odgovarajuću školanju svih onih učenika Vukovara, koji su ove godine svršili šesti razred realne gimnazije, a radi siromaštva ne bi mogli nastaviti nauke izvan Vukovara.

Zagrebački nadbiskup — kardinal. Javljava se, da će u prosincu papa imenovati desetorici novih kardinala, među njima i zagrebačkoga nadbiskupa Dra. Posličića.

Sa Sušakom. Iz Sušaka javljaju, da će politička oblast analirati izbor sušackog načelnika Ojatre Ružića. — Na sokolski stet na Sušak sprema se 500 dalmatinskih i 100 slovenačkih nastavštih.

Prof. Milčetić u nutračnoj Istri. Na predstavku jugoslavenske akademije podiže se vlasti profesor Milčetić i za narednu školsku godinu dopust. Profesor Milčetić odputovao je na duže vrijeme u nutračnu Istru, gdje će proučavati mnogobrojne starohrvatske kodekte, pa po svoj prilici i opet što nova otkriće.

Na strani 360. dolazi krasna pjesma, poziv hrvatskom narodu, da ne zapušta svoga narodnog odjela, da ne pobaci hrvatske nošnje, koju ču navesti na koncu, radi njezine ljeptote, zanosa, rođoljnog duha.

Na strani 367. stavlja O. Grabovac nalog duždev, kojim zabranjava ljudima iz pokrajina, podložnih vlasti mletačkoj, promjenjivati odjelo i zabacivati svoju narodnu nošnju. Radi njegove važnosti donjet će ga doslovno:

„Slušaj, brate, tako ti radosti,
Kakve jesu Kumbari žalosti.
Starac Kumbari bilu knjigu piše
U makarskom manastiru biće“ itd.

Na strani 360. dolazi krasna pjesma, poziv hrvatskom narodu, da ne zapušta svoga narodnog odjela, da ne pobaci hrvatske nošnje, koju ču navesti na koncu, radi njezine ljeptote, zanosa, rođoljnog duha.

Na strani 367. stavlja O. Grabovac nalog duždev, kojim zabranjava ljudima iz pokrajina, podložnih vlasti mletačkoj, promjenjivati odjelo i zabacivati svoju narodnu nošnju. Radi njegove važnosti donjet će ga doslovno:

„Il Serenissimo Principe Fe Saper è per ordine dell'Illustriss. et Excellentiss. Signor Gio. Batt. Contarini Savio di F. F. Alla Scrittura.

„Espresso E perché il presente abbi la sua intiera esecuzione doverà esser stampato e pubblicato e spedito a Generali di Levante e Dalmazia, Capitanato di Golfo, e Pubblici rappresentanti della Terra Ferma.“

Dat, li 20 Gennaro 1729 M. V.
Gio. Batt. Contarini Savio alla Scrittura, etc. etc.

(Nastavlji se se

Pokrajinske vesti.

Za obilazno obučavanje u poljodjelstvu. Namještajstvo je imenovo vinogradarskog vježbenika Ivana Koljevana asistentom obilaznog učitelja poljodjelstva u Kotorskom kotaru.

40-godišnjica Ješanske Čitaonice. Dne 29. i 30. t. m. uslijedili će proslava četrdesete obljetnice obstanka „Hrvatske Čitaonice“ u Jelsi. Ovo društvo spada među najstarije u Dalmaciji i igraje je u svojoj doba važnu ulogu u narodnom preporudu. Svečanost će se ovakav razvijati: Prvi dan, u subotu, dne 29. t. m. biti će u 8 s. večer koncert na rasvjetcjenom općinskom perivoju i paljenje umjetnih krješova. U nedjelju, dne 30. t. m.: 1. U 8 i po s. pr. p. Tihia misa za premire članove. 2. U 9 i po s. pr. p. Svečana sjednica društva. Dnevnji red: a) Prigodni govor predsjednika g. Niku Dubokoviću; b) čitanje govor pok. don Milu Pavlinoviću, izrečena pri temeljenju ovog društva pod imenom „Narodna Čitaonica“. 3. A 5 s. pos. pod. koncerat pred „Hrvatskom Čitaonicom“. 4. U prostorijama „Hrvatske Čitaonice“: a) Koncerat, b) Ples. Izstaknuti valja, da je sadašnji predsjednik dični starina Niko Duboković bio i prvi predsjednik ovog društva.

Na svečanosti u Drnišu čujemo da je i ove godine bilo slična sveta.

Jedna izjava. Splitsko „N. Jedinstvo“ ima u predzadnjem broju članak, koji sadrži izjavu, na koju upozorujemo sve one, koji se zanose za ime i duh bivše „narodne stranke“, pod čijim su cimerom današnji demokrati-kremenjenci u Šibeniku vodili opoziciju protiv pravačima, dok im je išlo u račun. Sad bi im to opet išlo u račun, pa su htjeli opet imati „N. Jedinstvo“ na raspolaganje, a uzdalii su se u to valjda obzirom na strankarske prilike u Splitu. Politički pelivanji dobili su lekciju od meštara Antonije.

Fotografski snimci sa slet „Hrvatske Sokolske Krešimirove župe“ i u njezine prve javne vežbe dneva 23. o. m. mogu se dobiti kod mjestnog trgovca g. Ivana Grimanija. Snimci su četverovrstni, vrlo lijepo uspješni, te najzgodniji da se nabave kao uspomena na srednju krasnu sokolsku svečanost u Šibeniku.

Utopio se. Jutros oko 4 sata i po redar Andrija Bumber, koji je služio na obali, opazio je u moru u Vruljama jedno čeljade, gdje stoji na dnu na nogama posve ukočeno. Pošto je stvar bila privlačena, izjavio je na licu mjesa sudsko povjerenstvo, i kad je utopljeni bio izvadjen, u njem se je prepoznao Josip Petrović Marković, kočljaka Franu Sunare. Pokojnik je bio tih i dobar momak, te se upravo ne zna što ga nagnalo na taj krajni korak.

Skola u Crnici. Zgrada za ovu školu već se diže i radnja liepo napreduje. Čujemo da su već privremeno određene i učiteljske snage za tu školu. Milo nam je ovo zabilježiti, jer po tome otvor škole u Crnici može da uslijedi što prvo na zadovoljstvo zanimanog školskog okoliša.

X Radnja obale zapinje. Krivnjom pomočarske vlade, koja još nije postala gliboder za čišćenje dna uz obalu, nije se gradnja iste mogla proslediti, ter je rad obustavljen. Koliko će to trajati? Zar zbijla Šibeniku mora da bude uvek

e non uniforme a loro antichi istituti, con scandalo, et indecoro alle Pubbliche armi, E rimessa a questa carica l'esecuzione, perché in avenirne siano levati tali abusi. Resta stabilito, che qualche Officiale Oltramarino di qualunque e condizione esser si voglia, et in qualunque tempo non possa vestire altro abito, che quello intiero e proprio della Nazione Oltremarina, et nel caso di loro trasgressione e comparso in modo avanti la Serenissima Signoria, alla carica del Savio nella Scrittura, alle Pubbliche rappresentanze, e nelle Pubbliche Militari funzioni, incorrer debba irremissibilmente nella pena di perder la Carica, che sostenesse, et la Compagnia che coprisse, giusto al Decreto dell'Eccellenz. Senato sopra l'Espresso E perché il presente abbi la sua intiera esecuzione doverà esser stampato e pubblicato e spedito a Generali di Levante e Dalmazia, Capitanato di Golfo, e Pubblici rappresentanti della Terra Ferma.

Dat, li 20 Gennaro 1729 M. V.
Gio. Batt. Contarini Savio alla Scrittura, etc. etc.

(Nastavlji se se

sa strane vlade učinjena šteta, ili prkos? Do potrebe vratiti ćemo se obširnije na stvar.

Vjenčanje. Prekosutra u jutro vjenčanje se ovdje naš odlični prijatelj Dr. Božo Štambuk iz Selaca na Bracu sa dražestnom gospodnjicom Anicom Weissenberger iz Šibenika. Sretnom mlađom paru naša najsrdačnija čestitana!

Vrućina. Nakon prilične zahadice poslije zadnjih kiša nastala opet vrućina, — jučer i danas gotovo nesnosna.

Kinematograf. Još danas i sutra program od četvrtka. U ponedjeljak promjena. Nastajnim mjesecom poduzeće dobavlja vrpcе od druge tvrdke.

Knjizevnost i umjetnost.

Češki „Čas“ za S. S. Kranjčevića. „Bedeni Čas“ što izlazi kao nedjeljni prilog „Časa“ donosi u zadnjem broju pripovijed dviju Kranjčevičevih pjesama i to: „Krist dietetu u hramu“ i „Iza spuštanjeh vjeđa“, te tom prilikom poziva češke prijatelje hrvatske literature, da se u što većem broju predplate na divot izdanje Kranjčevičevih pjesama. — Dodajemo samo, da je pripovijed zadnjih dviju pjesama upravo majstorski izveden.

Nobelovo nagradu za kujiževnost dobiti će, po izjavu švedskog odbora, belgijski književnik Maurice Maeterlinck i Verhaeren.

Rodno mjesto čuvengog skladatelja Suppe. Poznati skladatelj veselik operete Franjo pl. Suppe rodom je Splitčanin. On se je rodio u Splitu na 20 travnja 1819. Otar mu je Franjo pl. Suppe a majka Katerina Landovska. Suppe je živio najvećima u Beču, gdje je bio ravnatelj kapela kod raznih pozorišta. Občinsko više u Splitu zuknušlo je, da se postavi spomen ploča na kući, u kojoj se rodio skladatelj Franjo pl. Suppe.

Razne vesti.

Namorskoj vladi. Dvorskom savjetniku kod ministra trgovine Antunu Delašu bila je povjerena uprava pomorske vlade u Trstu i bila mu je doznačena „ad personam“ plata IV razreda čina.

Ministar Prašek medju Sokolima. Sokolskog stavljanosti u Slivnu učestvovao je i ministar Prašek sa suprugom, te držao oduvjetljiveni govor. Ministar je rekao, da si ne prisupuje za zaslugu, nego za dužnost, da je bio medju ustanoviteljima Sokola te se postavljao u red s junacima i crvenim košuljama. Pozivao je Sokole, nek se prsi o prvi postave u obranu te množe sokolske vrste. „Mali narod smo, zato moramo sa kvalitetom nadomjestiti kvantitetom“. Ministrov govor je pobudio neopisano oduvjetljivenje.

Porezna snaga Slovenaca i Niemaca u Kranjskoj. Na temelju statističkih podataka dočekano je, da su Niemci u Kranjskoj, u g. 1904., imali platiti direktnog poreza 3,843,256 kruna, a faktično su ga uplatili 107,409 K, dokle tek 3% od neizravnih poreza sa 9,110,380 K jedva su uplatili na izravnom i neizravnom porezu oko pol milijuna. Slovenci su naprotiv uplatili na obim porezima 13 mil. kruna. Prispodobiju li se prava, koja uživaju oba naroda baš na podlozi tog oporezovanja, onda se čovjek mora zaista zadržati, da su Slovenci toliko utrpljivi, pa toliko protežnje tih netočnih porezovnika trpe.

Nazadak trgovine u Trstu. U trgovackim krugovima iziže se, kako trgovina i promet u Trstu nazaduje. Uvoz se je znatno smanjio radi nepovoljnih poslovnih odnosa i prekemorskim zemljama. Osim toga neka važna industrijska poduzeća dala su u zadnje vrijeme nepovoljan uspjeh. Kažu, da je obče društvo za razvojstvu s plinom imalo znatnih gubitaka. Akecija tog društva, čija glavnica iznosi 8 milijuna kruna, pale su od 2000 na 1350 K, što znači za poslijednju akciju veliki gubitak. Opaža se, da od više vremena propada posredna trgovina. Trgovci se danas ne obraćaju na posrednike nego nabavljaju direktno potrebitu robu kod proizvođača. Nau ovo je sasvim naravno u današnje doba, gdje je saobraćaj lažnji i življiji.

Strašan požar u Carigradu. Na 23. ognjištu je strašan požar oko 6000 kuća u Carigradu; više od 30 hiljada obitelji ostadoče bez kuća i kućista, a bilo je i nekoliko ljudskih žrtava. Politički se krugovi boje, da će ova ogromna nesreća djelovati na političke prilike. Razni agitatori, smuljivici mogu pobuniti praznovjerne mase protiv novom stanju stvari stvorenom usled uvedenja ustava, jer će mase tako nazirevati u toj velikoj nesreći kaznu Božiju radi uvedenja ustava, koji da se kosi sa nautom koraka.

Jubilarni zlatni novac od 100 K. Vlada je prigodom Jubileja dala kovati novi zlatni novac od 100 K. U sve će se izdati 10.000 komada, koji će se porazdili među najviše

činovnike i dostojanstvenike, dakako uz izplatu ili pridržanjem svote od 100 K od plaće. Za Dalmaciju je opredjeljeno, kako ćujemo 50 komada tog novca.

Gorostasni Hrvat iz Dalmacije. Medju hodočašćinicima u Lurd nalazio se i kršni dalmatinski Hrvat. Taj je za cijelog puta upadao u oči, a osobito u Milani, Marsili i Lurd. Odjeven u krasno narodno odijelo pobudjivao je svuda obču pozornost. Jedan francuzski list piše o njemu medju ostalim: „Čovjek se čini, kad gleda tog gorostasa, da vidi jednoga od one strašne hrvatske vojske, kojom je Jelačić potukao Magjare i spasio krunu Habsburgovaca.“

Propast njemačkog carstva. Jedna današnja novina „Flensburg Avis“ prorukuje propast njemačkog carstva za god. 1913. i to na slijedećoj podlozi. Kada je prvi njemački car bio još samo kraljem Pruske, posjetio je jednu grofici, koja je bila neke vrsti vraćarića, te ju upitao, kada će on postati njemačkim carem. Ona mu odgovorila, da broju 1849., koje je godine bio ugušen ustanak od 1847. pribroj pojedine brojke 1, 8, 4, 9, onda će dobiti 1871. godinu, koja će on postati carem njemačkim. Kada pak broju 1871. pribroj pojedine brojke 1, 8, 7, 1 dobiti će broj 1888., to će biti godina njegove smrti. Na pitanje pak, kako dugo će trajati njemačko carstvo, odgovori vraćarića, neka broju 1888 pribroj pojedine brojke 1, 8, 8, 1 i onda će dobiti godinu, u kojoj će propasti njemačko carstvo. To bi bila god. 1913. Pošto su se ova prva proročanstva tačno izpunila, te se u Danskoj misli, da će te godine 1913. zblija doći do razsula njemačkog carstva, te da će Danska moći natrag osvojiti pokrajinu Schleswig.

Uapšenje jedne magjarske razbojničke bande. U New-Yorku javljaju „Berliner Tagbl.“ da je na parobrodu „Deutschland“ bila uhapsena jedna magjarska banda tatova i razbojnika, kojoj je uspijelo u jednom američkom parobrodu izbjegi izstraživanjima policije. Posljednje zločinstvo, što su počinili, to je bila kradja kod jednog trgovca u Waitzenu.

Ljubavna drama. Domobranski poručnik Geza Paulik bio je zaručen sa svojom rođakinjom, da se može ženiti, napustio je vojničku službu, da si potraži kakvu novu službu. No kako odmah nije mogao naći namještenja, zapao je u novčane neprilike, te se je dobio uzdravljati od svoje zaručnice. No malo po malo, pa se je zaručnica zasilita ovakove ljubavi i dala svom zaručniku košaru. Sada pak javljaju iz Budimpešte, da je poručnik u zdjivonosti zadao jedan ubod nožem u prsi zaručnici, a onda sebi. Obojica su težko ranjeni, te su odneseni u bolnicu.

Naše brzjavke.

Zagreb, 29. Afera velike srpske propagande potpisnuta je pred viestima o bližim novim pregovarama sa Magjarama. Magjari nisu voljni izazivati mnapired napetost nesposobnih današnjih odnosa.

Budimpešta, 29. Nastici i Bresnitz nalaze se od četvrtka ovdje. Obće je mnenje, da su oni poddarili magjarsku štampu proti posjetu ruskog generala Voldimirova u Zagrebu.

Rete, 29. U Drenovi napadnut je poslan kapelan Tarcoletti. — Zanella je donio viest iz Budimpešte da će magjarska vlada sve učiniti, da odcepi Rete od senjske biskupije.

Beč, 29. Utvrdjeno je konačno da trgovinski ugovor sa Srbijom stupi u kreplost 1. rujna. (Vidi na današnji članak o tome. — Ured.)

Beč, 29. Novi izbor srpskog tekar početkom nove godine.

Hrvati i Hrvatice!

pomožite žrtve Rauchove tiranije!

Restauracija „Sidru“

prvog reda

ŠIBENIK, ulica sv. Ivana, ŠIBENIK

Priobčeno.*

Gosp. ANTUNU BRAJEVIĆU,

Zapovjedniku parobroda „Inicijatore“

u Šibeniku.

Na Vaše priobčeno u br. 62. „Dalmate“

od 5. kolovoza o. g., u kojemu me Vi poručili napadate kano sastavljača dopisa iz Privč-Luke, radi opravданih tužaba podignutih proti Vam i Vašeg prezirnog postupenja prema Hrvatskom pučanstvu, odgovaram da nije pošteno obavratiti se na mene, radi tog dopisa, koji je izraz negodovanja cijelog pučanstva. Privč-Luci radi Vaše neprestane sprudnje na hrvatsko ime i hrvatske ideje i radi osobitog prezira, što ga Vi nekim niklim izrazima očitujezate za Privč-Luku nobče.

Što se tiče ukrcavanja cementa, posao od 2 godine nazad, to je neosnovano; jer u tome nije bilo nikakve prepiske. Ja sam ukrcao ci-

menat i platio pristojbinu bez ikakva rješavanja ili nesporazuma, što mogu posvjedočiti isti mornari na parobrodu.

Vrlo je pak žalostno, što se Vi, Hrvat iz Dalmacije, koji čisto govorite splitskim dijalektom hrvatskim, a talijanski znate natucati dvije, tri reči, hvaleći da ste prošli talijanske škole.

Molio bih Vas, da mi kažete koju ste ocjenu dobili u talijanskom jeziku, i koja je bila ona milostiva osoba te Vam se smilovala da Vam sastavi Vaš „Comunicato“.

Vrlo se rado primam, po Vašoj želji, da Vam budem učiteljem hrvatskoga jezika, koji na Vašu vlastitu sramotu, izpovjedate, da ne poznajete. Samo upamtite, da sam voljan poučavati Vas prije podne, kad bi ste imali biti trični a pōsle podne nikako, a i to uvjet, da mi obecate, da ćete se kroz sve doba nauka ukloniti Vaše mile kapljice, koja bi Vas, kako ćete znati, priečila u svakom napredku.

Na koncu pitam Vas i svakoga, može li jedan zapovjednik parobroda koji neprestano putuje iz Šibenika do Zlosesla, obstoјati na parobrodu u tom svojstvu, iza kako je ne samo poznaje da hrvatski jezik ne poznaje, već se još i sa tim jezikom preko „Dalmate“ tako bezobrazno podrugiva?

Kad se budegdi g. Brajević znali temeljito opravdati na sve ovo, tada ću Vas opet javno pozvati, da mi odgovorite i na neke druge stvari. Vi znate, da materijala ima dosta.

Prvi-Luka, 15. kolovoza 1908.

Leopoldo Čače.

Cast mi je priobčiti P. N. občinstvu, da mi je povjerenzo za Dalmaciju glavno zastupstvo

„Slavonije“

osiguravajućeg društva za posmrtnu pripomoć u Šibeniku.

Isto društvo plaća svom članu kad oslabi, te ne bude sposoban za rad od K 20 do 100 mjesечно.

Za dite upisanog člana ako umre pripada podpora do 6 godina K 30, a preko 6 do 15 god. K 15, koja svota izplaćuje se odmah čim se doprineše dokaz o smrti.

Napokon plaća kad umre član od 100 do 2000 K posmrtnine.

Svaki član plaća za sve najviši godišnji iznos od 10 do 12 K.

Za potanje obavijesti, treba se obratiti istom povjereniku.

Sa stovanjem
Josip Jadronja,
Šibenik.

Traže se zastupnici u svim mjestima Dalmacije, kao i putnik, koji bi imao putovanje u Dalmaciju, uz dobro providbu.

Hrvati i Hrvatice!

pomožite žrtve Rauchove tiranije!

Restauracija „Sidru“

prvog reda

ŠIBENIK, ulica sv. Ivana, ŠIBENIK

Priobčeno.*

Gosp. ANTUNU BRAJEVIĆU,

Zapovjedniku parobroda „Inicijatore“

u Šibeniku.

Na Vaše priobčeno u br. 62. „Dalmate“

od 5. kolovoza o. g., u kojemu me Vi poručili

napadate kano sastavljača dopisa iz Privč-Luke,

radi opravданih tužaba podignutih proti

Vami i Vašeg prezirnog postupenja prema Hrvatskom pučanstvu, odgovaram da nije pošteno obavratiti se na mene, radi tog dopisa, koji je izraz negodovanja cijelog pučanstva. Privč-Luci radi

Vaše neprestane sprudnje na hrvatsko ime i hrvatske ideje i radi osobitog prezira, što ga Vi

nekim niklim izrazima očitujezate za Privč-Luku nobče.

Što se tiče ukrcavanja cementa, posao od

2 godine nazad, to je neosnovano; jer u tome nije bilo nikakve prepiske. Ja sam ukrcao ci-

menat i platio pristojbinu bez ikakva rješavanja ili nesporazuma, što mogu posvjedočiti isti mornari na parobrodu.

Obzražujem u isto vrijeme, da kod mene može se dobiti pričićne sobe za spavanje takodje uz umjerene cene.

Preporučuje se veleštovanjem:

Strika Anton, vlastnik.

Na Vaše priobčeno u br. 62. „Dalmate“

od 5. kolovoza o. g., u kojemu me Vi poručili

napadate kano sastavljača dopisa iz Privč-Luke,

radi opravданih tužaba podignutih proti

Vami i Vašeg prezirnog postupenja prema Hrvatskom pučanstvu, odgovaram da nije pošteno obavratiti se na mene, radi tog dopisa, koji je izraz negodovanja cijelog pučanstva. Privč-Luci radi

Vaše neprestane sprudnje na hrvatsko ime i hrvatske ideje i radi osobitog prezira, što ga Vi

nekim niklim izrazima očitujezate za Privč-Luku nobče.

Što se tiče ukrcavanja cementa, posao od

2 godine nazad, to je neosnovano; jer u tome nije bilo nikakve prepiske. Ja sam ukrcao ci-

menat i platio pristojbinu bez ikakva rješavanja ili nesporazuma, što mogu posvjedočiti isti mornari na parobrodu.

Obzražujem u isto vrijeme, da kod mene može se dobiti pričićne sobe za spavanje takodje uz umjerene cene.

Preporučuje se veleštovanjem:

Strika Anton, vlastnik.

Na Vaše priobčeno u br. 62. „Dalmate“

od 5. kolovoza o. g., u kojemu me Vi poručili

napadate kano sastavljača dopisa iz Privč-Luke,

radi opravданih tužaba podignutih proti

Vami i Vašeg prezirnog postupenja prema Hrvatskom pučanstvu, odgovaram da nije pošteno obavratiti se na mene, radi tog dopisa, koji je izraz negodovanja cijelog pučanstva. Privč-Luci radi

Vaše neprestane sprudnje na hrvatsko ime i hrvatske ideje i radi osobitog prezira, što ga Vi

nekim niklim izrazima očitujezate za Privč-Luku nobče.

Što se tiče ukrcavanja cementa, posao od

2 godine nazad, to je neosnovano; jer u tome nije bilo nikakve prepiske. Ja sam ukrcao ci-

menat i platio pristojbinu bez ikakva rješavanja ili nesporazuma, što mogu posvjedočiti isti mornari na parobrodu.

Obzražujem u isto vrijeme, da kod mene može se dobiti pričićne sobe za spavanje takodje uz umjerene cene.

Preporučuje se veleštovanjem:

Strika Anton, vlastnik.

Na Vaše priobčeno u br. 62. „Dalmate“

od 5. kolovoza o. g., u kojemu me Vi poručili

napadate kano sastavljača dopisa iz Privč-Luke,

radi opravданih tužaba podignutih proti

Vami i Vašeg prezirnog postupenja prema Hrvatskom pučanstvu, odgovaram da nije pošteno obavratiti se na mene, radi tog dopisa, koji je izraz negodovanja cijelog pučanstva. Privč-Luci radi

Vaše neprestane sprudnje na hrvatsko ime i hrvatske ideje i radi osobitog prezira, što ga Vi

nekim niklim izrazima očitujezate za Privč-Luku nobče.

Što se tiče ukrcavanja cementa, posao od

2 godine nazad, to je neosnovano; jer u tome nije bilo nikakve prepiske. Ja sam ukrcao ci-

menat i platio pristojbinu bez ikakva rješavanja ili nesporazuma, što mogu posvjedočiti isti mornari na parobrodu.

Obzražujem u isto vrijeme, da kod mene može se dobiti pričićne sobe za spavanje takodje uz umjerene cene.

Preporučuje se veleštovanjem:

Strika Anton, vlastnik.

Na Vaše priobčeno u br. 62. „Dalmate“

od 5. kolovoza o. g., u kojemu me Vi poručili

napadate kano sastavljača dopisa iz Privč-Luke,

radi opravданih tužaba podignutih proti

Vami i Vašeg prezirnog postupenja prema Hrvatskom pučanstvu, odgovaram da nije pošteno obavratiti se na mene, radi tog dopisa, koji je izraz negodovanja cijelog pučanstva. Privč-Luci radi

Vaše neprestane sprudnje na hrvatsko ime i hrvatske ideje i radi osobitog prezira, što ga Vi

nekim niklim izrazima očitujezate za Privč-Luku nobče.

Što se tiče ukrcavanja cementa, posao od

2 godine nazad, to je neosnovano; jer u tome nije bilo nikakve prepiske. Ja sam ukrcao ci-

menat i platio pristojbinu bez ikakva rješavanja ili nesporazuma, što mogu posvjedočiti isti mornari na parobrodu.

Obzražujem u isto vrijeme, da kod mene može se dobiti pričićne sobe za spavanje takodje uz umjerene cene.

Preporučuje se veleštovanjem:

Strika Anton, vlastnik.

Na Vaše priobčeno u br. 62. „Dalmate“

od 5. kolovoza o. g., u kojemu me Vi poručili

napadate kano sastavljača dopisa iz Privč-Luke,

radi opravданih tužaba podignutih proti

Vami i Vašeg prezirnog postupenja prema Hrvatskom pučanstvu, odgovaram da nije pošteno obavratiti se na mene, radi tog dopisa, koji je izraz negodovanja cijelog pučanstva. Privč-Luci radi

Vaše neprestane sprudnje na hrvatsko ime i hrvatske ideje i radi osobitog prezira, što ga Vi

nekim niklim izrazima očitujezate za Privč-Luku nobče.

Što se tiče ukrcavanja cementa, posao od

2 godine nazad, to je neosnovano; jer u tome nije bilo nikakve prepiske. Ja sam ukrcao ci-

menat i platio pristojbinu bez ikakva rješavanja ili nesporazuma, što mogu posvjedočiti isti mornari na parobrodu.

Obzražujem u isto vrijeme, da kod mene može se dobiti pričićne sobe za spavanje takodje uz umjerene cene.

Preporučuje se

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenču u ček prometu; ekskomptuje mjenice, finansira trgovske poslove, obavlja inkaso, poštovnije i upravlja vrednine. Devize se preuzimaju nakulantnije. Izplate na svim mjestima tu i u inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica

K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik - - - - -
Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, sreće, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždrijebanja. Revizija srećaka i vrednostnih papira bezplato. Unovčenje kupo-ja bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragocjenosti itd. uz najkulantnije uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa odkazom od 5 dana uz $2\frac{3}{4}\%$
" " 15 " $3\frac{1}{2}\%$
" " 30 " $4\frac{1}{4}\%$

Uložke u zlatnim Napoleonima ili engl. funtim.
(Sterlinam) uz uložničke Listove:

sa odkazom od 15 dana uz $2\frac{1}{2}\%$
" " 30 " $2\frac{1}{2}\%$
" " 3 mjes. " $3\frac{1}{2}\%$

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnici ulazi u kriještop 15.09. Novembra i 10.09. Decembra o.g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadenicom od 1 mjeseca uz kamatnjak $1\frac{1}{2}\%$.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mještajnih računa, mjenice gibanja na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge gradove Monarhije, plaća domaćite svojih korenčista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od $3\frac{1}{2}\%$.

Ötvara tekuće račune u raznim vrednostima. Inkassi: Obavlja utvrđivanje mjenica na sva mjesto Inostranstva, odrezaka i izdržebanih vrednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korenčistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavon, Linz, Olomouc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnašdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inostranstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mesta Monarhije i Inostranstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi York, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predujme na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevina za carine skladista Kontiranja (Confirungs-Lager).

Preuzimaju i pohranju i upravljaju:

Uobi s sigurnosti, koja pruža najveću garantiju proti kojoj moju dragu pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovničkih organa, primaju i u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravlja.

Osigurava vrednote proti gubitcima žrebanja

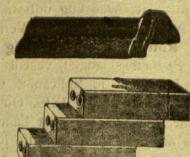
Banka Commerciale Triestina.

Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIPEA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOZ BETONA ZA OGRADE I VINOGRADE, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOZ BETONA

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINA 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislaviceva ulica br. 2. PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osioč, Sarajevo, Slijepet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sledeće vrste osiguranja:

I. Na ljudski život:

- a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
 - b) osiguranje miraza;
 - c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemocnina, udovinu i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadružka (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dučanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siana i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadržana imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410,816.28
Od toga jamčene zaklade: K 1,000,000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820,000.00
Izplaćene odštete: K 2,619,582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Slijepetu. Poslovnička u Slijepetu, ulica Do Sud br. 356.

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Hrvatska Tiskara ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge uredne, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalihi sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cene.

Naručbe obavljaju se
brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: ekskomptuje mjenice, daje predujme na vrednostne papire, kao i na robu težecu u javnim skladistišma.

Kupuje i prodaje vrednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdržebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznačke na sva glavnjača tržista monarhije i inostranstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsigurnije uz vrlo umjerenje uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najbrže uvjete.

Vinko Majdić

valjni mlin u KRANJU

prodizvaja najbolje vrste pčeničnog brašna i brašna za krmad uz najniže cene.

Najveća produktivnost - - - - - Brza poslužba.

Tiskarski zavodi na Dalmaciji i Bosni-Hercegovini, između Sarajeva i Boka Kotorska: Babić & Klein Zadar.

Zastupatelj za Boku Kotorsk: Radostlav G. Žutkić, Kotor.

Zastupatelj za okruglik Pal: Lacko Kriz, Puli.

Zastupatelj za okruglik Šibenik: Aleks.

Rupnick i dr., Trst, via squeru

novo broj II. 52-8

Oglašujte u „Hrv. Rieči“!

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI - A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

preporuči svoj veliki izbor ljeplih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMACKIH I FRANCUSKIH KNJIGA,

romana, slovnica, rječnika, onda pisatičnih sprava, trgovackih knjiga, uredovog papira, elegantnih listova za pismo,

razglednica i t. d.

Prima preplate na sve

Hrvatske i strane časopise

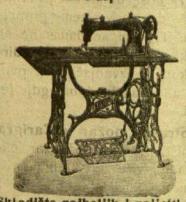
uz originalnu cenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zaliha svakovrstnih

toplomjera, zvierka-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradnjama.

YANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skidite najboljih i najstarijih šivačkih strojeva

„SINGER“ najnovijih slijeti u.